

Δικαιώματα των ανηλίκων στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών

Περιεχόμενο που
παρέχεται από
Ελλάδα

Ελλάδα

1. Δικαιοπρακτική ικανότητα του παιδιού

Στην Ελλάδα η ελάχιστη ηλικία καταλογισμού ποινικής ευθύνης είναι τα 15 έτη. Παιδιά ηλικίας μεταξύ 12 και 15 ετών τα οποία έχουν διαπράξει αξιόποινη πράξη έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν κατά της σχετικής διοικητικής απόφασης μετά τη συμπλήρωση του 17ου έτους, το δικαίωμα αυτό ανήκει αποκλειστικά στο παιδί.

Η ελάχιστη ηλικία κατά την οποία ενδιαφερόμενος μπορεί να κινησει δίκη με το δικό του όνομα είναι τα 15 έτη στις εργατικές υποθέσεις, τα 18 έτη στις υποθέσεις ασύλου, μετανάστευσης, διοικητικών κυρώσεων και υγειονομικής περίθαλψης, τα 12 έτη στις υποθέσεις λύσης υιοθεσίας, τα 16 έτη στις υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας και τα 18 έτη σε όλες τις άλλες υποθέσεις, εκτός αν στο παιδί αναγνωρίζεται περιορισμένη δικονομική ικανότητα.

2. Πρόσβαση σε προσαρμοσμένες διαδικασίες

Στην Ελλάδα υπάρχει σε κάθε πρωτοδικείο και κάθε εφετείο ποινικός δικαστής ανηλίκων, ανακριτής ανηλίκων και εισαγγελέας ανηλίκων, οι οποίοι εξειδικεύονται στις ποινικές υποθέσεις που αφορούν ανηλίκους. Το δικαστήριο ανηλίκων, το οποίο συντίθεται από δικαστές ανηλίκων, εκδικάζει υποθέσεις ανήλικων παραβατών.

Επιπλέον, οι ανήλικοι προστατεύονται από «εταιρείες προστασίας ανηλίκων», οι οποίες συγκροτούνται σε κάθε πρωτοδικείο και στελεχώνονται από δικαστές, εισαγγελείς, κοινωνιολόγους, εκπαιδευτικούς κ.λπ.

Υπάρχουν εξειδικευμένα τμήματα οικογενειακού δικαίου σε κάθε πρωτοδικείο και σε ορισμένα εφετεία. Οι δικαστές που συγκροτούν τα εν λόγω τμήματα ειδικεύονται στο οικογενειακό δίκαιο, υπό την έννοια ότι, όταν δικάζουν ως πολιτικοί δικαστές, δικάζουν αποκλειστικά υποθέσεις οικογενειακού δικαίου. Τα εν λόγω καθήκοντα ανατίθενται για διάστημα 2 έως 4 ετών.

Στη διοικητική δικαιοσύνη δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις ή θεσμοί για το οικογενειακό δίκαιο και τους ανηλίκους.

3. Διεπιστημονικές πτυχές

Οι κοινωνικές υπηρεσίες και τα δικαστήρια οικογενειακών υποθέσεων συνεργάζονται στενά σε όλα τα στάδια. Καταρτίζονται εκθέσεις για τους δικαστές και διεξάγονται συνεδριάσεις με ψυχολόγους, ούτως ώστε οι υποθέσεις να φθάνουν στους δικαστές σε ώριμο στάδιο. Αν χρειαστεί, ο δικαστής μπορεί πάντοτε να ζητήσει τη διενέργεια ειδικής εξέτασης του παιδιού και/ή των γονέων του από επαγγελματία, ούτως ώστε να εξεταστούν διεξοδικά οι συνθήκες διαβίωσης και το οικογενειακό περιβάλλον.

4. Εκπαίδευση των επαγγελματιών

Η βασική δικαστική εκπαίδευση δεν περιλαμβάνει το οικογενειακό δίκαιο ως χωριστή ενότητα από τους άλλους

τομείς του δικαίου. Ωστόσο, το οικογενειακό δίκαιο αποτελεί μέρος των μαθημάτων διαρκούς επιμόρφωσης που οργανώνονται από φορείς όπως η Εθνική Σχολή Δικαστών, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, οι δικηγορικοί σύλλογοι, τα πανεπιστήμια κ.λπ. Οι δικαστές και οι εισαγγελείς που ειδικεύονται στον συγκεκριμένο τομέα ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε αυτές τις δραστηριότητες ευαισθητοποίησης.

Η διασυνοριακή εκπαίδευση εξασφαλίζεται μέσω των συνήθων διαύλων, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κατάρτισης Δικαστικών, της Ακαδημίας Ευρωπαϊκού Δικαίου ή άλλων φορέων ή οργανισμών που ασχολούνται με την κατάρτιση των δικαστικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5. Βέλτιστο συμφέρον του παιδιού

Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται και όλες οι ενέργειες που πραγματοποιούνται από κρατικούς φορείς ή οργανισμούς, καθώς και από τα δικαστήρια, πρέπει να συνάδουν με την αρχή της προαγωγής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Στα δικαστήρια, εναπόκειται στον δικαστή να πραγματοποιεί την έννοια αυτή κατά περίπτωση.

6. Πρόσβαση σε μέσα έννομης προστασίας

Όπως συμβαίνει και με τους ενήλικες, στα παιδιά παρέχονται όλα τα δικαιώματα και ενημερώνονται για όλες τις διαδικασίες στις οποίες είναι δυνατόν να υποβληθούν όταν εμπλέκονται σε ποινική ή αστική υπόθεση. Ειδικά στις ποινικές υποθέσεις, ο εισαγγελέας μπορεί να αναστείλει ποινική διαδικασία, αφού ακούσει το παιδί, αν με τον τρόπο αυτόν είναι δυνατόν να αποφευχθεί ανεπανόρθωτη βλάβη στην προσωπικότητα του παιδιού.

7. Οικογενειακή ζωή

Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, οι ενδιαφερόμενοι για την υιοθεσία συγκεκριμένου παιδιού πρέπει να υποβάλουν αίτηση στο πρωτοδικείο του τόπου διαμονής του παιδιού, ώστε να απαγγελθεί νόμιμα η υιοθεσία. Οι βιολογικοί γονείς πρέπει να παράσχουν τη συναίνεσή τους για την υιοθεσία του παιδιού τους από τους αιτούντες ενώπιον δικαστή, σε ιδιαίτερο γραφείο. Το παιδί που πρόκειται να υιοθετηθεί, αν έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, πρέπει επίσης να παράσχει τη συναίνεσή του. Στην ακροαματική διαδικασία πρέπει να καταθέσει μάρτυρας και να βεβαιώσει ότι οι αιτούντες έχουν την ικανότητα να αναλάβουν τη φροντίδα και την ανατροφή του συγκεκριμένου παιδιού, λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης και των οικονομικών πόρων τους. Τα ανωτέρω ισχύουν και ως προς τις διεθνείς υιοθεσίες. Η εν λόγω διαδικασία ορίζεται στα άρθρα 1542 και επόμενα του ελληνικού Αστικού Κώδικα και στο άρθρο 800 του ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Γίνεται διάκριση μεταξύ της υιοθεσίας ανηλίκων και της υιοθεσίας ενηλίκων. Η υιοθεσία ενηλίκων αποτελεί εξαιρετική περίπτωση και αφορά μόνο συγγενείς έως και τον τέταρτο βαθμό (δηλαδή έως και ξαδέλφια) (άρθρο 1579 του ελληνικού Αστικού Κώδικα). Επιπλέον, οι έγγαμοι ενήλικες μπορούν να υιοθετηθούν μόνο με τη συναίνεση του/της συζύγου τους (άρθρο 1583 του ελληνικού Αστικού Κώδικα).

Αρμόδιο για την εκδίκαση τόσο των εθνικών όσο και των διεθνών υποθέσεων υιοθεσίας είναι το πολυμελές πρωτοδικείο του τόπου διαμονής του παιδιού (άρθρο 800 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Ειδικά για τις διεθνείς υιοθεσίες, υπάρχει επίσης η Κεντρική Αρχή Διακρατικών Υιοθεσιών, η οποία υπάγεται στο ελληνικό Υπουργείο Εργασίας (άρθρο 19 του νόμου 3868/2010).

[Φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη στην Ελλάδα](#) (326 Kb)

Τελευταία επικαιροποίηση: 27/02/2025

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται το εκάστοτε κράτος μέλος. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη όσον αφορά τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που περιλαμβάνονται ή για τα οποία γίνεται λόγος στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.